

fi compass

напредък с финансовите инструменти на ЕС при споделено управление

Модел на финансов инструмент с безвъзмезден компонент в подкрепа на енергийната ефективност

модел на платформата за консултантски услуги **fi-compass**

май 2022 г.

ОТКАЗ ОТ ОТГОВОРНОСТ

Настоящият документ е изготвен с финансовата помощ на Европейския съюз. По никакъв начин не може да се смята, че вижданията, изложени в настоящия документ, отразяват официалната позиция на Европейския съюз или на Европейската инвестиционна банка. Цялата отговорност за вижданията, тълкуванията или заключенията, съдържащи се в настоящия документ, се носи от авторите. Европейската инвестиционна банка, Европейската комисия или управляващите органи по програмите на ЕС за споделено управление не дават никакви изрични или подразбиращи се изявления или гаранции и не носят и няма да носят никаква отговорност по отношение на точността или пълнотата на информацията, съдържаща се в настоящия документ, и всяка отговорност се изключва изрично. Настоящият документ се предоставя само за информация. Финансовите данни, представени в настоящия документ, не са одитирани, финансово-икономическите планове, разгледани за избраните примери от практиката, не са проверени, и финансовият модел, използван за симулации, не е одитиран. Примерите от практиката и финансовите симулации са с чисто теоретична и обяснителна цел.

Съдържание

Съкращения	4
Предговор	6
1. Въведение	9
2. Модел на финансов инструмент с безвъзмезден компонент в подкрепа на енергийната ефективност (ФИЕЕ)	12
3. Допълнителна информация	45

Съкращения

Съкращение	Пълно наименование
POP	Регламент за общоприложимите разпоредби – Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. ¹
КФ	Кохезионен фонд
КПТЕ	Комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия
ЕК	Европейска комисия
ФИЕЕ	Финансов инструмент за енергийна ефективност
(Г)ЕИБ	(Група на) Европейска(та) инвестиционна банка
ДЕХС	Директива относно енергийните характеристики на сградите (2010/31/ЕС)
СЕХ	Сертификат за енергийните характеристики
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ДПЕУ	Дружество за предоставяне на енергийни услуги
ЕСФ+	Европейски социален фонд плюс
ЕС	Европейски съюз
ФИ	Финансов инструмент
ОРГО	Общ регламент за групово освобождаване – Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията от 17 юни 2014 г. за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора ²
БЕБП	Брутен еквивалент на безвъзмездна помощ
ХФ	Холдингов фонд
УО	Управляващ орган
РТУ	Разходи и такси за управление
СБННПЕ	Сгради с близко до нулево нетно потребление на енергия ³
ЦП	Цел на политиката и специфична цел на ФСП, както е определено в член 5, параграф 1 от POP
ФВ	Фотоволтаични уредби
МСП	Малки и средни предприятия

1 OB L 231, 30.6.2021 г., стр. 159–706.

2 OB L 187, 26.6.2014 г., стр. 1–78.

3 Както е определено в Препоръка (ЕС) 2016/1318 на Комисията от 29 юли 2016 г. OB L 208, 2.8.2016 г., стр. 46–57.

Предговор

Marc Lemaître

Генерален директор,
ГД „Регионална и
селищна политика“,
Европейска комисия

Публикуването на настоящия модел на финансов инструмент с безвъзмезден компонент в подкрепа на енергийната ефективност (ФИЕЕ) е изключително навременно. Новата геополитическа действителност изисква от нас да ускорим драстично прехода към чиста енергия и да повишим енергийната ефективност на нашите сгради. Санирането (обновяването) с цел подобряване на енергийната ефективност е ключов елемент за постигане на целта на инициативата REPowerEU за постепенно намаляване на зависимостта ни от вноса на изкопаеми горива.

Понастоящем по-голямата част от сградния фонд в Европа не е енергийноефективен, а процентите на саниране са ниски, като сградите съставляват около 40 % от общото потребление на електроенергия в ЕС. Ако искаме да постигнем по-екологично и по-устойчиво бъдеще, е необходимо да се положат повече усилия за основното саниране и да се обърне по-голямо внимание на енергийните характеристики на сградите.

ФИЕЕ е гъвкав и предоставя на управляващите органи по програмите на политиката на сближаване потенциални модели, които може да бъдат адаптирани към техните специфични нужди. Като финансов инструмент ФИЕЕ улеснява по-ефективното използване на публичните ресурси, като постига повече резултати с по-малко средства и привлича частни инвестиции. С безвъзмездния компонент ще се помогне за по-добрата подготовка на проектите и ще се насърчи основното саниране, като същевременно ще се подобри финансовата достъпност за домакинствата с ниски доходи, които са засегнати от енергийна бедност. Гъвкавостта, ефикасността и широката приложимост на ФИЕЕ дават възможност за ефективен принос към целите както на политиката на сближаване, така и на плана REPowerEU във всички държави членки.

Въпреки че ФИЕЕ е насочен основно към енергийната ефективност, с него се насърчава и използването на възобновяеми източници на енергия, когато това е приложимо – подобно на мерките за адаптиране към изменението на климата, които се стимулират в целия модел. Като модел, близък до пазара, разработен от ГД „Регионална и селищна политика“ на Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка, ФИЕЕ предлага атрактивната комбинация от безвъзмездни средства и финансови инструменти в областта на енергийната ефективност, която отдавна се търси от специалистите.

Европейската инвестиционна банка, в качеството си на банка на ЕС в областта на климата, се ангажира да осигури повече финансиране за инвестиции в енергийната ефективност и възобновяемата енергия. Това се съчетава с ролята ни в управлението на финансови инструменти в няколко държави членки и региони, както и с консултантската ни подкрепа чрез мандати на Европейската комисия, включително платформата за консултантски услуги *fi-compass*, *JASPERS* и консултантския център *InvestEU*. По подобен начин Европейският инвестиционен фонд (част от групата на ЕИБ) вече работи в областта на предоставянето на гаранции и други решения за поделение на риска на финансовите посредници в подкрепа на инвестициите в енергийната ефективност и възобновяемата енергия на малките и средните предприятия.

Нуждите от инвестиции в тези сектори са огромни и изискват ефективно разпределение на публичното финансиране, предоставено за тази цел – не само в рамките на политиката на сближаване, но и чрез Механизма за възстановяване и устойчивост. Но дори и големите обеми на финансиране няма да бъдат достатъчни и затова следва да се използват ефективно, за да се мобилизират и частни финансови ресурси и експертен опит, когато това е възможно. Предложеният в настоящия документ модел на финансов инструмент е разработен с оглед насочването на споделеното управление и останалите публични средства заедно с финансирането от ЕИБ от други международни финансови институции, национални насърчителни банки и финансови посредници. Насърчаваме държавите членки да си сътрудничат с нас при разработването на своите инвестиционни стратегии в това отношение, като гарантират допълняемост на финансирането и най-ефективно използване на публичните ресурси.

Надяваме се, че предложеният модел на инструмент, представен днес, ще получи и политическата подкрепа на правителствата на държавите членки, както и на европейската мрежа от финансови институции и енергийни агенции, включително национални насърчителни банки и институции. Крайните бенефициери трябва да бъдат убедени в ползите от подобни инвестиции и да разполагат с ефективен механизъм за предоставяне както на финансова, така и на техническа помощ за осъществяване на тези инвестиции. Смятаме, че с предложението модел на инструмент това ще бъде постигнато по цялостен начин – чрез комбинирането на тези елементи на подкрепа и включването на безвъзмезден компонент, за да се стимулира и осигури достъпно финансиране на крайните бенефициери, като бъдат подкрепени най-уязвимите и засегнатите от неотдавнашното драстично покачване на цените на електроенергията.

Групата на ЕИБ и ГД „Регионална и селищна политика“ на Европейската комисия са готови да подкрепят управляващите органи на държавите членки, националните насърчителни банки и финансовите посредници при разработването на необходимите финансови продукти, съчетани с безвъзмездни средства и консултантска подкрепа, предназначени за енергийна ефективност и по-малки възобновяеми източници на енергия. Никога не е имало по-

Jean-Christophe Laloux

Ръководител на
отдел „Кредитиране
и консултации в ЕС“,
Европейска
инвестиционна
банка

подходящ момент да ускорим усилията си в тази насока.

1. Въведение

Настоящият документ има за цел да опише моделите, които управляващите органи (УО) може да използват, за да подкрепят проекти за енергийна ефективност, които съчетават безвъзмездни средства със заеми в рамките на един финансов инструмент (ФИ). Целта на моделите на финансови инструменти е да се даде приблизителна идея за потенциала, с който разполагат УО при използването на новите възможности за гъвкавост съгласно член 58 от Регламента за общоприложимите разпоредби (РОР). Документът не е официално ръководство и използването на моделите остава изцяло на отговорността на УО, които трябва да осигурят правилното прилагане на РОР според специфичните за тях обстоятелства.

Инвестициите в енергийната ефективност може да бъдат структурирани по такъв начин, че разходите за тях да бъдат поне частично покрити от икономии на енергийни разходи. На практика безвъзмездните средства често са необходими за финансиране на части от енергийни проекти, особено на такива, които имат ниска или отрицателна вътрешна норма на възвръщаемост, или ако са необходими по социални причини или за целите на основно саниране⁴. Ето защо в сектора на енергийната ефективност безвъзмездните средства може да се комбинират с финансови инструменти с цел:

- подобряване на качеството на проектите чрез техническа помощ на етапа на подготовка и по време на инвестиционния цикъл;
- постигане на амбициозни цели за енергоспестяване в приемливи срокове, като се създават стимули за участие на крайните получатели в проекти за основно саниране с по-голямо въздействие върху енергоспестяването, отколкото биха се осъществили без такъв безвъзмезден компонент;
- намаляване на разходите и тежестта на финансирането от финансовите инструменти;
- намаляване на възприеманото равнище на рисковете на конкретни пазарни подсегменти, като например сдружения на собственици на жилища, лица с ниски доходи или проекти за енергийна ефективност, включващи малки и средни предприятия (МСП) и/или дружества за предоставяне на енергийни услуги (ДПЕУ)⁵;
- борба с енергийната бедност в подкрепа на домакинствата с ниски доходи.

УО могат да използват финансови инструменти, за да отговорят на специфични пазарни нужди в своята държава членка, без да изместват останалите източници на финансиране. В настоящия модел са изведени на преден план няколко практически решения, например по отношение на управлението на различните форми на подкрепа от финансов посредник и/или управител на холдингов фонд (ХФ); механизмите, които трябва да се използват във връзка с превеждането (изплащането) на безвъзмездните средства, като например капиталовите облекчения; и мерките за докладване и наблюдение. Допълнителна информация относно използването на безвъзмездни средства в комбинация с финансови инструменти може да бъде намерена в информационния документ на платформата за консултантски услуги *fi-compass* Комбиниране на финансови инструменти и безвъзмездни средства в рамките на фондовете за споделено управление през програмния период 2021–2027 г.⁶, който беше публикуван през май 2021 г.

- 4 „Основно саниране“ означава саниране, при което се трансформира сграда или сградна единица:
 - преди 1 януари 2030 г. в „сграда с близко до нулево нетно потребление на енергия“ в съответствие с Директивата относно енергийните характеристики на сградите (2010/31/ЕС), т.е. „сграда с много добри енергийни характеристики, определени в съответствие с приложение I [към ДЕХС]. Необходимото количество енергия с близка до нулевата или с много ниска стойност следва да бъде произведено в значителна степен от възобновяеми източници на енергия, включително от възобновяеми източници на енергия, разположени на място или в близост“;
 - от 1 януари 2030 г. в сграда с нулеви емисии, вж. Предложение на Комисията за преразглеждане на Директивата относно енергийните характеристики на сградите, (COM(2021) 802 final).
- 5 Европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИ фондове) и договори за енергоспестяване с гарантиран резултат | платформата за консултантски услуги fi-compass: <https://www.fi-compass.eu/publication/factsheets/european-structural-and-investment-funds-esif-and-energy-performance>
- 6 <https://www.fi-compass.eu/publication/factsheets/combination-financial-instruments-and-grants-under-shared-management-funds>

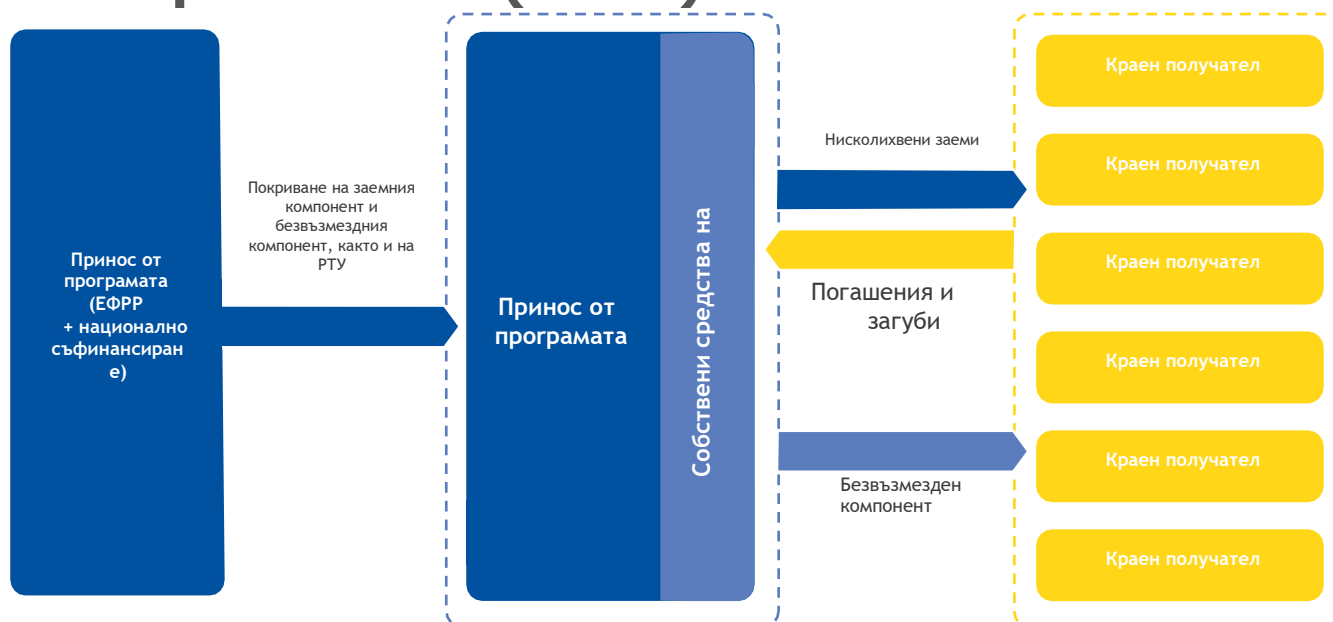
Финансовите инструменти предоставят икономически ефективен начин за осъществяване на инвестиции в енергийната ефективност⁷. Освен това въвеждането на минимални прагове на икономии за обосноваване или определяне на размера на безвъзмездните средства може да послужи за осигуряване на още по-ефективно използване на публичните ресурси. Този параметър би могъл да бъде определен на ниво, което съответства на специфичните регионални и национални условия по такъв начин, че да не се обезсърчава основното саниране и да се отчита постигането на други социални и икономически цели, по-специално борбата с енергийната бедност и включването на елементи за адаптиране към изменението на климата в цялостното саниране.

Настоящият модел на финансов инструмент е пример за това как изискванията за програмиране, проектиране и изпълнение могат да бъдат приложени за предоставяне на пазарно ориентирани финансови инструменти в подкрепа на проекти за енергийна ефективност, като например финансовите инструменти в Литва, представени като скорошен пример от практиката на платформата за консултантски услуги *fi-compass*⁸. Моделът илюстрира вида на подхода, който УО може да поискат да възприемат при разработването и изпълнението на своите предложения по програмите за периода 2021–2027 г.

7 Специален доклад на ЕСП – Енергийна ефективност на сградите, 2020 г.: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_11/SR_Energy_efficiency_in_buildings_BG.pdf

8 Финансови инструменти за енергийна ефективност на жилищни сгради в Литва: <https://www.fi-compass.eu/publication/case-studies/residential-energy-efficiency-financial-instruments-lithuania>

2. Модел на финансов инструмент с безвъзмезден компонент в подкрепа на енергийната ефективност (ФИЕЕ)

Структура на финансовия инструмент

Финансовият инструмент за енергийна ефективност (ФИЕЕ) е под формата на заем, комбиниран с безвъзмездни средства, който се управлява от финансов посредник от името на управляващ орган (УО), действащ пряко или чрез холдингов фонд (ХФ).

ФИЕЕ ще бъде предоставен посредством програма, съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) или Кохезионния фонд (КФ) (наричана по-долу „програмата“), като част от приоритета на политическа цел 2 за *екологичен преход към ниски въглеродни емисии към икономика с нулева нетна въглеродна емисия и устойчива Европа*.

Обхватът на комбинирания финансов инструмент следва да бъде определен в съответствие с обхвата на приоритета, в рамките на който се прилага, и с *предварителната* оценка, извършена съгласно член 58, параграф 3 от POP. Тази *предварителна* оценка ще обхване естеството и размера на безвъзмездните средства в съответствие с член 58, параграф 5 от POP.

Цели на финансовия инструмент и ролята на финансовия посредник

Целите на комбинирания финансов инструмент са:

- да се използват ресурсите на програмата за мобилизиране на допълнителни инвестиции за предоставяне на нисколихвени заеми за финансиране на санирането на допустими сгради, така че да станат по-енергийно ефективни; и
- да се използват безвъзмездни средства в комбинация със заема, за да се финансира техническата помощ за собствениците на сгради, и/или да се предостави лихвена субсидия за намаляване на разходите по заема, и/или да се подкрепи капиталово облекчение, с което се изплаща част от заема при постигане на определени резултати в областта на енергийната ефективност,

и/или за да се разшири финансирането за лица с ниски доходи.

⁹ В зависимост от резултата от предварителната оценка финансовият продукт може да бъде и под формата на гаранция.

	<p>Финансовият посредник ще отговаря за изпълнението както на заема, така и на компонента на безвъзмездни средства на ФИЕЕ. Неговата задача ще включва предлагането на продуктите на пазара, определянето на крайните получатели, оценяването на заявленията за подпомагане и превеждането на безвъзмездните средства и средствата по заемите в съответствие с правилата за държавна помощ.</p>
Краен срок за усвояване на разпределените средства по програмата	<p>Заемите по ФИЕЕ, безвъзмездните средства за техническа помощ, капиталовите субсидии и лихвените субсидии, които трябва да бъдат покрити от разпределените средства по програмата за периода 2021–2027 г., следва да бъдат преведени на крайните получатели не по-късно от 31.12.2029 г. Капиталовото облекчение, свързано с преведената до тази дата сума, може да бъде предоставено и след тази дата.</p> <p>ФИЕЕ може да се използва и за предоставяне на подкрепа, която да бъде покрита от разпределените средства по програмите за следващия програмен период след 31.12.2029 г. В съответствие с член 68, параграф 2 от POP, когато даден финансов инструмент се изпълнява след края на периода 2021–2027 г., може да се предоставя подкрепа на крайни получатели или в полза на крайни получатели, включително разходи и такси за управление, въз основа на споразумения, сключени в рамките на програмния период 2021–2027 г., при условие че тази подкрепа е в съответствие с правилата за допустимост за следващия програмен период.</p>
Подбор	<p>УО може пряко да възложи поръчка за изпълнението на финансов инструмент на субектите, посочени в член 59, параграф 3 от POP.</p> <p>Когато избраният от УО субект прилага ХФ, този субект следва допълнително да избере други субекти, които да прилагат конкретен финансов инструмент или финансови инструменти.</p> <p>В поръчката, възложена от субекта или субектите, изпълняващи финансовия инструмент, може да се предвиди възможност за обхващане на продължителността след програмата за периода 2021–2027 г., в случай че решението за използване на член 68, параграф 2 от POP и продължаване на изпълнението в следващата програма бъде взето по-късно.</p>

Национално
съфинансиране

Съфинансирането може да бъде осигурено чрез национално финансиране на равнище програма, финансиране, предоставено от финансовия посредник и други инвеститори, или финансиране, отпуснато от трети страни на равнище проект.

В случай на ХФ УО ще възложи на ХФ да предостави приноса от програмата на ЕС (ЕФРР, КФ или национална публична програма) на финансовия посредник или посредници. ХФ може също така да предостави свои собствени ресурси на финансовия инструмент.

Когато националното съфинансиране се предоставя на равнището на инвестициите в крайни получатели, субектът, изпълняващ финансовия инструмент, следва да съхранява документални доказателства относно допустимостта на съответните разходи.

Специалните правила за допустимост на финансовите инструменти са посочени в член 68 от РОР. Националното съфинансиране се отнася за външното финансиране, предоставено за същата инвестиция, както е посочено в член 59, параграф 8 от РОР, и изключва собствените ресурси на организатора на проекта. Съфинансирането може да бъде от частния или от публичния сектор. То не се допълва от каквито и да било други операции, финансирани в рамките на РОР, нито в рамките на друг инструмент на Съюза.

**Проект
в
областта
на
енергийната
ефективност**

Даден проект в областта на енергийната ефективност, допустим за подкрепа, следва да включва редица дейности по саниране на съществуваща сграда или сгради с цел подобряване на енергийните им характеристики. Инвестицията следва да е свързана с подобряване на енергийните характеристики на едно от следните:

- i. жилищни сгради;
- ii. сгради, предназначени за предоставяне на образователни или социални услуги;
- iii. сгради, предназначени за дейности, свързани с публичната администрация;
- iv. сгради, посочени в подточки i), ii) или iii), и в които дейности, различни от посочените в тези точки, заемат по-малко от 50 % от вътрешната площ;
- v. сгради за търговия.

Те може да включват (при спазване на евентуални по-строги критерии и изключения, включени в програмата или в документи, свързани с програмата, като например инвестиционната стратегия за ФИЕЕ) следните мерки, които заедно водят до намаляване на потребностите от първична енергия с поне 20 %₁₀ в сравнение с положението преди инвестицията в санирането:

Стандартизирани мерки

А. Инвестиции, свързани с външните ограждащи елементи на сградата:

- i. Изолация
Инвестиции в изолационни материали (включително бариери срещу водни пари, мембрани за защита от атмосферни влияния, мерки за осигуряване на уплътняването срещу проникване на външен въздух, мерки за намаляване на последиците от топлинни мостове и скелета) и продукти за закрепване на изолация към външните ограждащи елементи на сградата (елементи за механично фиксиране, лепила и др.) и разходите за техния монтаж;
- ii. Прозорци и врати
Остъкляване и увеличаване на кратността на остъкляването, рамки, уплътнения и уплътнители и разходите за техния монтаж.
- iii. Други мерки, свързани с външните ограждащи елементи на сградата, които оказват влияние върху топлинните характеристики.
Тази инвестиция може да включва, наред с другото, външни засенчващи устройства, системи за контрол на слънчевата енергия и пасивни системи и разходите за техния монтаж.

Б. Инвестиции, свързани със сградната система:

Тези инвестиции се състоят в една от долупосочените отделни мерки, при условие че те отговарят на минималните изисквания за отделните компоненти и системи в приложимите национални мерки за изпълнение на Директива 2010/31/ЕС (Директива относно енергийните характеристики на сградите) и в съответните случаи са оценени в най-високите два класа на енергийна ефективност, в които има продукти, в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/1369 и делегираните актове, приети по силата на посочения регламент (етикетиране на енергийната ефективност на продукти, свързани с енергопотреблението):

- i. Отопление на помещенията: инвестиции, свързани с генерирането на топлинна енергия (например подмяна на котел, термopомпа, регулатори на генерирането на топлинна енергия), нейното съхранение (например топлоакумулиращ резервоар), разпределение (например циркуляционна помпа, циркуляционни вентили, регулиране на разпределителната система) и подаване (например радиатори, таванно/подово

отопление, вентилаторни конвектори, регулиране). Инсталирането на котли за генериране на топлинна енергия, захранвани с изкопаеми горива (например въглища, мазут, газ), не е допустимо, с изключение на газовите кондензни котли, които или са с клас А, или имат сезонна ефективност 90 % или повече;

ii. Топла вода за битови нужди: инвестиции, свързани с производството на топла вода (например слънчеви термални инсталации, бойлер вж. посоченото по-горе ограничение за котли, регулиране на топлинната енергия), съхранението на топлата вода (например топлоакмулиращ резервоар), нейното разпределение (например циркуляционна помпа, циркуляционни клапани/смесителни клапани, регулиране на разпределителната система, изолация на системата и тръбите) и доставянето ѝ (например кранове, душ-глави);

10 Изисква се минимално 20 % съгласно проекта на ОРГО. Може да се предложи и по-висок процент, например когато в програмата се предвижда такава по-амбициозна цел. В предложениния модел от модулацията на размера на безвъзмездните средства [вж. следващия раздел] само 30 % или повече икономии водят до основание за капиталово облекчение, което е в съответствие с минималния праг.

- iii. Вентилационни системи: инвестиции, свързани със съоръжения за оползотворяване на топлинната енергия (например топлообменник, въздухоподгревател, агрегат за оползотворяване на топлинната енергия, регулатори на генерирането на топлинна енергия), нейното разпределение (например вентилатори, циркулационни помпи, клапани, филтри, регулиране на разпределителната система) и подаване (например въздуховоди, изходи, регулиране);
- iv. Охлаждане: инвестиции, свързани с генерирането на охлаждането (например климатични генератори, термopомпа за охлаждане, компресори, регулатори на генерирането), неговото разпределение (например циркулационна помпа, вентили, регулиране на разпределителната система) и подаване (например таванно охлаждане/подово охлаждане/струйни охладители; вентилаторни конвектори, регулиране). Мерките за пасивно охлаждане (например изолация на покриви, външно засенчване) също следва да бъдат допустими като мерки, свързани с външните ограждащи елементи на сградата;
- v. Осветление: инвестиции, свързани с ефективни светлинни източници и осветители;
- vi. Сградна автоматизация и управление: инвестиции, свързани със системи за управление на сгради, които въвеждат контролни функции, технически интелигентни системи, регулатори (например централизирано управление на генерирането, разпределението, подаващите устройства, циркулационните помпи) и необходимите комуникационни системи (например проводници, предаватели);
- vii. Свързване с енергоснабдяването: инвестиции, свързани с присъединяването към енергийната мрежа или съоръженията за съхранение (например топлофикационна мрежа, фотоволтаична система) и необходимите свързани инсталации;
- viii. Децентрализирано производство на енергия от възобновяеми източници: инвестиции, свързани със системите за снабдяване с енергия от възобновяеми източници, инсталирани в сградата или върху нея;
- ix. Инсталиране на зарядни станции за електрически превозни средства в сградите или към тях;
- x. Инвестиции, свързани с възобновяема енергия (например фотоволтаични системи), които не са свързани със сгради;
- xi. Други разходи, пряко свързани с инвестициите в енергийната ефективност.

Горепосоченият списък показва кои са допустимите инвестиции в енергийната ефективност, които ще бъдат подкрепени от финансовия инструмент, но са възможни и отклонения от него, когато това е целесъобразно за постигане на целите на програмата.

Освен това при определянето на инвестициите в енергийна ефективност може да се вземат предвид съответните технически критерии за проверка, определени в рамките на съответните дейности, посочени в приложение I към делегирания акт на ЕС за таксономията в областта на климата¹¹. Те включват техническите критерии за проверка съгласно:

- дейности 7.1–7.3, свързани със строителството на нови и ремонт (обновяване) на съществуващи сгради, както и с монтаж, поддръжка и ремонт на оборудване за енергийна ефективност и
- дейности 7.4–7.6, обхващащи отделни мерки за обновяване, които допринасят за подобряване на енергийните характеристики на сградите.

Нестандартизирани мерки

- i. Една високоефективна микрогенерация (инсталация за комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия с капацитет < 50 kWel) следва да отговаря на условията за допустимост, ако е от клас А или по-висок или, ако няма енергийно етикетиране, инсталацията следва да достигне глобална годишна ефективност от 90 %.
- ii. Други инвестиции, определени чрез енергиен одит в съответствие с европейските стандарти EN 16247 (или еквивалентни) и/или чрез сертификат за енергийни характеристики в съответствие с Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите („ДЕХС“), при условие че отговарят на приложимите в държавата минимални изисквания за енергийни характеристики на санираните сгради.
- iii. Други ясно определени разходи, свързани с адаптирането към изменението на климата, като зелени покриви, суха изолация¹², които не попадат в други категории.

11 Делегиран регламент (ЕС) 2021/2139 на Комисията от 4 юни 2021 г., достъпен на адрес <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2139&from=EN>

12 За примери за възможни мерки за адаптиране вж. RESIN Adaptation Options Library, Climate App – Adaptation Options, или глава 3 от доклада на ЕАОС – Urban Adaptation of Europe („Градско адаптиране на Европа“).

В случай на проекти, състоящи се от инвестиции, които са в обхвата на енергийната ефективност и мерки, несвързани с енергийната ефективност, не по-малко от 70 %¹³ от разходите следва да включват мерки за енергийна ефективност, като например изброените по-горе, като се отчита необходимостта от включване на общи мерки в обхвата на проекта, за да се гарантира, че строителните работи завършват модернизацията на имота. Например мерките за противоземетръсна защита, задържането на дъждовна вода или инвестициите в широколентови връзки биха могли да попаднат под прага, който позволява инвестициите да бъдат подкрепени от ФИЕЕ, без да се изисква обосновка за характера на тяхната енергийна ефективност.

Възможно е да бъдат предоставени онлайн инструменти, които да подпомагат финансовите посредници и крайните получатели при проверката на допустимостта на инвестициите и оценката на очакваните икономии на енергия и други показатели за резултатите¹⁴.

Политика за отпускане на заеми

Превеждане на средства от УО или ХФ на финансовия посредник:

По силата на споразумението за финансиране между УО или ХФ и финансовия посредник публичният принос от програмата се предоставя на финансовия посредник за създаване на ФИЕЕ. Приносът от програмата се отнася както за заемния компонент, така и за безвъзмездния компонентна комбинирания финансов инструмент.

Създаване на портфейл от нови заеми:

В рамките на предварително определен ограничен срок от финансовия посредник следва да се изисква да създаде портфейл от нови допустими заеми в допълнение към своите текущи дейности по отпускане на заеми, частично финансирани от преведените средства по програмата в съответствие с условията, договорени в споразумението за финансиране.

Допустимите заеми за крайните получатели (съгласно предварително определените критерии за допустимост за всеки отделен заем и на ниво портфейл) следва автоматично да се включват в портфейла чрез представяне на известия за включване най-малко веднъж на всеки три месеца.

Финансовият посредник следва да прилага последователна политика за отпускане на заеми, която дава възможност за стабилно управление на кредитния портфейл и отговаря на приложимите отраслови стандарти, като същевременно остава в съответствие с финансовите интереси и целите на политиката на УО.

Идентифицирането, подборът, надлежната проверка, документалното оформяне и отпускането на заеми на крайните получатели следва да се извършват от финансовия посредник в съответствие с неговите стандартни процедури и в съответствие с принципите, предвидени в съответното споразумение за финансиране.

Комбиниране
с
безвъзмездни
средства

Заемът ще бъде комбиниран с безвъзмездни средства в съответствие с разпоредбите на член 58, параграф 5 от РОР. Безвъзмездният компонент може да се състои от един или повече от следните елементи:

- Безвъзмездни средства за техническа помощ;
- Лихвена субсидия;
- Капиталова субсидия за домакинства с ниски доходи;
- Капиталово облекчение или капиталова субсидия, обвързани с резултатите.

13 Незадължително: УО може да определи праг от 60 % за проекти, в които ясно определените мерки за адаптиране към изменението на климата представляват най-малко 10 % от общите допустими разходи.

14 Пример за такива онлайн инструменти е инструментът за проверка за екологична допустимост, разработен от ЕИБ с финансиране от Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси (вж. Green Eligibility Checker на ЕИБ: <https://greenchecker.eib.org/>). Правилата за допустимост, заложи в Green Eligibility Checker, се основават на екологичните критерии на ЕИБ за посреднически дългови продукти, които са съгласувани с техническите критерии за проверка на принципа на съществения принос, както е определено в делегирания акт на ЕС за таксономията в областта на климата, и следователно са съвместими с политиката на сближаване.

1. Безвъзмездни средства за техническа помощ

Безвъзмездните средства за техническа помощ ще се предоставят на крайния получател по един от следните начини:

- като парична помощ за крайния получател за финансиране на определени дейности, като например изготвяне на енергиен одит (включително сертификат за енергийни характеристики (CEX), който да се използва за капиталовото облекчение – вж. точка 4) или спецификация за строителните работи, въз основа на възстановяване на до 100 % от реалните разходи, направени за тези дейности от крайния получател, при условие че са спазени приложимите правила, включително правилата за държавна помощ;
- като парична помощ в полза на крайния получател, предоставена от субекта, изпълняващ финансовия инструмент. Този субект може да избере дружество или дружества, които да предоставят такава помощ или безплатно за крайния получател, или като крайният получател заплаща определена част от разходите извън приноса от програмата („обслужване на едно гише“/„интегрирани енергийни услуги“);
- като фиксирана сума, изплатена на или в полза на крайния получател за финансиране на горепосочените дейности, по методология, основана на очаквани разходи за такива дейности, проверени като част от *предварителната* оценка или в друг документ. Разходите, подкрепени с такава еднократна сума, следва да не се ползват от никаква друга подкрепа от ЕС.

Допустими следва да бъдат само дейностите, за които е платено след решението за отпускане на финансирането. Споразумението за финансиране следва да включва договорености, които да гарантират спазването на минималните стандарти по отношение на енергийния одит (когато е уместно да се извърши одит) и други дейности. Договореностите могат да се основават на съществуващи механизми (като разрешен списък на енергийни одитори и др.). Ако обхватът на допустимост включва адаптиране към изменението на климата (вж. нестандартизирани мерки), безвъзмездните средства за техническа помощ може да се използват и за извършване на оценка на климатичния риск и анализ на уязвимостта, за да се определят съответните мерки за адаптиране към изменението на климата, както е описано в документа *„Технически насоки за осигуряване на климатичната устойчивост на инфраструктурата през периода 2021–2027 година“*¹⁵.

В споразумението за финансиране може да се предвиди, че безвъзмездните средства за техническа помощ остават допустими, дори ако инвестицията в енергийна ефективност се финансира с ресурси извън програмата или изобщо не се финансира. Такъв е случаят, когато резултатите от енергийния одит показват, че инвестицията не е осъществима/икономически оправдана (например не е възможно да се постигнат минимално изискваните икономии), но може да се използва и за насърчаване на подготовката на такива инвестиции без риск от поемане на формални задължения.

С оглед намаляването на пречките пред инвестициите и създаването на стимули за организаторите на проекти, разходите за CEX или енергиен одит следва да се покриват изцяло или до голяма степен от безвъзмездните средства за техническа помощ.

2. Капиталова субсидия за домакинства с ниски доходи

В споразумението за финансиране следва да се определят критериите, които ще се използват въз основа на *предварителната* оценка, и програмата, в която са включени такива разпоредби.

В зависимост от критериите и при спазване на приложимите правила капиталовата субсидия може да се използва за покриване на до 100 % от разходите за инвестиции, свързани с дадено домакинство с ниски доходи, а заемът може да се използва само за останалите домакинства. Съгласно член 58, параграф 5 от POP обаче безвъзмездният компонент не може да надвишава стойността на инвестициите, подкрепяни чрез финансовия продукт. Той следва да се изплаща като капиталова субсидия, предоставяна на домакинства с ниски доходи като част от операцията по финансовия инструмент, и следва да се отнася или за домакинства, намиращи се в едно и също многофамилно жилище, или за домакинства в рамките на определено друго географско обозначение (в контекста на социалните жилища операциите по предоставяне на безвъзмездна помощ може да са по-подходящи).

15 ОВ С, С/373, 16.9.2021 г., стр. 1, CELEX: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-BG/TXT/?from=EN&uri=CELEX%3A52021XC0916%2803%29>

3. Лихвена субсидия

Лихвената субсидия ще се използва за намаляване на разходите на частния сектор при съвместни инвестиции, като се предоставя отстъпка, за да се гарантира, че разходите по заема не надвишават определен таван.

Лихвената субсидия може да се извърши чрез еднократно капиталово плащане към финансовия посредник в момента на подписване на договора за заем с крайния получател.

4. Капиталово облекчение или капиталова субсидия, обвързани с резултатите

Сумата или процентът и условията, при които възниква основание за капиталовите облекчения, следва да бъдат ясно определени в договора за заем, подписан с крайния получател. Обикновено капиталовите облекчения може да бъдат обвързани с постигането на конкретни икономии на енергия в резултат на извършените строителни работи в съответствие с установеното от енергийния одит или с друг прозрачен и пропорционален метод¹⁶. При прилагане на капиталово облекчение заемът от страна на финансовия посредник се отписва или погасява предсрочно.

В споразумението може да се предвижда използването на капиталови субсидии вместо капиталови облекчения¹⁷, като сумата на субсидията се основава на очакваните икономии на енергия, както е обяснено в таблицата по-долу. В такъв случай заемът покрива останалите инвестиционни разходи.

Капиталовото облекчение може да бъде отчетено като отписване или предсрочно погасяване на съответната част от кредитната експозиция.

Основания за капиталови облекчения:

Следва да бъде извършена *предварителна* оценка на енергийните характеристики на сградата и на подобреното под формата на СЕХ или чрез друг прозрачен и пропорционален метод. По отношение на стандартните мерки в областта на енергийната ефективност изискванията за проверка следва да бъдат облекчени и, когато е възможно, да се използват статистически методи и онлайн инструменти. Например стандартизираните средни разходи могат да се използват за изчисляване на общо обновените квадратни метри подови площи или kW инсталирана мощност на енергия от възобновяеми източници. Необходимо е УО редовно да коригират стандартизираните средни цени и да съобщават за това на ХФ и/или на финансовия посредник.

Основание за капиталовото облекчение възниква след *последващата* проверка или осъществен контрол на извършените (или неизвършените) дейности по саниране посредством:

- издаване на нов СЕХ (*последващ* СЕХ), или
- проверка на завършените строителни работи спрямо *предварителната* оценка (като се допускат отклонения, които не водят до намаляване на въздействието върху политиката).

В СЕХ следва да се определят икономии на енергия и последващото намаляване на емисиите на парникови газове, включително преглед на фактурите и размера на инвестициите, предназначени за мерки за енергийна ефективност, за да се

гарантира, че са изпълнени минималните икономии.

- 16 Например онлайн инструменти като Green Eligibility Checker могат да се считат за пропорционални и прозрачни методи в случай на инвестиции с нисък риск за изпълнението.
- 17 Капиталовите субсидии биха могли да бъдат по-подходящи, когато частта от инвестицията, която се покрива от тях, е изложена на много нисък риск за изпълнението, например закупуване на оборудване с известни характеристики. В такъв случай прякото покриване на разходите може да намали общите разходи за финансиране и по принцип няма да са необходими последващи проверки на постигането на резултатите.

Издаването на *последващия* СЕХ представлява обективното основание, чрез което финансовият посредник ще приложи капиталовото облекчение, което от своя страна ще доведе до преобразуването на част от заема в безвъзмездна помощ, като по този начин ще се намали размерът на неизплатения заем за кредитополучателя.

Ориентировъчно, като се вземат предвид облекченията, изплатени от ресурси извън ЕС през програмния период 2014–2020 г., се предлагат следните капиталови облекчения по допустимите заеми:

Икономии на енергия	Капиталово облекчение [% от допустимия размер на заема]
30 %	15 %
40 %	25 %
50 %	35 %
60 % или СБННПЕ	възможно по-голямо облекчение съгласно установеното в предварителната проверка

Източник: примери за финансови инструменти от ЕСИ фондове през периода 2014–2020 г., платформа за консултантски услуги fi-compass

Размерът на капиталовото облекчение може да бъде увеличен с допълнителни 5 процентни пункта, ако обхватът на подкрепената инвестиция включва и определени мерки за адаптиране към изменението на климата, които представляват най-малко 10 % от общите допустими разходи.

Преобразуване на капиталова субсидия в заем, когато условията за отпускане на субсидията не са изпълнени:

В случай на предоставяне на капиталова субсидия, обвързана с очаквани икономии на енергия, в споразумението за заем може да се предвиди *последваща* проверка или контрол на извършените (или неизвършените) дейности по саниране посредством:

- издаване на нов СЕХ (*последващ* СЕХ), или
- проверка на завършените строителни работи спрямо *предварителния* СЕХ (като се допускат отклонения, които не водят до намаляване на въздействието върху политиката). Такава *последваща* проверка може да не е необходима, например в случай че капиталовата субсидия се използва за оборудване с известни характеристики.

Ако проверката или контролът на извършените дейности, предвидени в споразумението за заем, изискват анулиране или намаляване на вече изплатената сума на субсидията, но заемът все още отговаря на критериите за подкрепа под формата на заем, финансовият посредник може да преобразува съответната сума от безвъзмездния компонент в заем, финансиран със средства по програмата. Графикът за погасяване и отчетените суми следва да бъдат съответно преразгледани.

Натрупване на безвъзмездните компоненти

В съответствие с член 58, параграф 5 от ROP общият размер на безвъзмездната помощ не може да надвишава стойността на инвестициите, подкрепяни чрез заема. Това правило следва да се проверява на ниво финансов инструмент, а не по отношение на всяка подкрепяна инвестиция. Споразумението за финансиране следва да включва конкретни мерки за осигуряване на наблюдение на спазването на това изискване. Те следва да отчитат естеството на финансовия инструмент и очакваните общи разходи за различните безвъзмездни компоненти, които са планирани в съответствие с *предварителната* оценка (очакван обхват на домакинствата с ниски доходи, очаквани средни икономии на енергия, нужди от техническа помощ).

Пример за методология за определяне на безвъзмездния компонент (незадължително)

Въпреки че заемите са разходнонефективни поради това, че подлежат на погасяване, когато се използват компонентите за безвъзмездни средства, тяхното ниво следва да бъде съизмеримо с постигнатите икономии на енергия и да съответства на целевите стойности на показателите в програмата.

Това може да се измери чрез съотношението между частта от безвъзмездните средства, свързана с изпълнението, и очакваните икономии в потреблението на първична енергия съгласно СЕХ. Може да бъдат оценени максималните разходи в евро за единица икономии:

- като част от или въз основа на *предварителната* оценка, или
- само чрез въвеждане на целевите стойности и примерните разпределения, включени в програмата, или
- въз основа на добри практики, национални референтни стойности или данни за минали периоди.

Може да се определят отделни стойности за ограничен брой категории с различни нива на икономии (например 30/40/50/60 % в съответствие с категориите, използвани за капиталовите облекчения), за да не се обезсърчава предприемането на по-амбициозни санирания. Или, ако методологията за определяне на целевите стойности не предоставя толкова подробни данни, може да се използва единен коефициент, свързан с по-амбициозните инвестиции. Чрез такъв коефициент би могло да се определи максимално допустимият размер на безвъзмездните средства за процент постигнати икономии на енергия.

Коефициентът(ите) ще бъде(ат) част от инвестиционната стратегия. Проверката от страна на финансовия посредник ще бъде ограничена до сравняване на размера на безвъзмездните средства с максимално допустимия размер въз основа на коефициент за дадена категория проекти. Параметърът може да бъде преразгледан при промяна на пазарните условия въз основа на искане от страна на финансовия посредник.

Държавна
помощ или
помощ
de minimis

На ниво финансов посредник и ХФ – за заемния компонент:

Държавната помощ обикновено се изключва, когато е изпълнено едно от следните условия:

- съинвестиращият финансов посредник и УО или ХФ извършват инвестицията на база *pari passu*, т.е. при равни условия, по едно и също време (чрез една и съща трансакция), те понасят във всеки един момент загубите и ползите пропорционално на своя принос, притежават едно и също ниво на подчиненост по отношение на един и същ клас на риска и е налице икономически значимо участие на независимите и частни съинвеститори, например финансовия посредник, при поделянето на риска. Това обаче не може да се случи, когато безвъзмездната помощ се предоставя в комбинация със заема, например за капиталово облекчение и капиталова субсидия, което би опорочило принципа „при равни условия“.
- възнаграждението (т.е. разходите и/или таксите за управление) на ХФ и финансовия посредник, както и структурата на ценообразуване на заема на финансовия посредник, отразяват текущото пазарно възнаграждение в съпоставими ситуации, което е така, когато и двамата са избрани чрез открита, прозрачна, недискриминационна и обективна процедура за подбор; или
- финансовото предимство на публичния принос от програмата към инструмента се определя количествено и след това се прехвърля изцяло на крайните получатели под формата на намаляване на лихвения процент и/или намаляване на изискванията за обезпечение в сравнение с пазарния лихвен процент. Пазарният лихвен процент може да бъде или подходящ референтен показател за конкретния риск и сектор, или пазарни заместители, посочени в Съобщението относно референтните лихвени проценти.

На ниво краен получател – за комбинирания финансов инструмент (заемен компонент и безвъзмезден компонент):

- Държавната помощ може да бъде изключена, когато крайните получатели са физически лица, които не извършват стопанска дейност¹⁸ и следователно не попадат в обхвата на държавната помощ.
- Освен това, когато крайният получател е много малко предприятие, следва да се извърши оценка дали подкрепата по линия на ФИЕЕ може да засегне търговията между държавите членки. Ако се стигне до заключението, че няма въздействие върху търговията, например поради естеството и размера на предприятието, помощта също попада извън обхвата на правилата за държавните помощи. Решението на Съда на Европейските общности по делото *Marinvest* предоставя пример за видовете предприятия, които не попадат в обхвата на правилата за държавните помощи¹⁹.
- Когато държавната помощ не може да бъде изключена, подкрепата трябва да отговаря на приложимите правила за държавна помощ (освободена от нотифициране съгласно ОРГО или нотифицирана съгласно приложимите насоки за държавна помощ) или на правилата за помощ *de minimis*.

Държавната помощ за крайния получател/бенефициер може да бъде под следните форми:

- В случай на капиталово облекчение или капиталова субсидия подкрепата е под формата на заем и безвъзмездна помощ, сумите на които следва да се изчислят с натрупване за съвместната подкрепа.
- В случай на безвъзмездни средства за техническа помощ подкрепата е под формата на обикновена субсидия.
- В случай на намален лихвен процент помощта е под формата на субсидиран заем.

Съгласно Регламента за помощта *de minimis*²⁰ брутният еквивалент на безвъзмездна помощ (БЕБП) (включващ както заемния, така и безвъзмездния компонент) може да бъде изчислен съгласно методологията, посочена в член 4 от Регламента за помощта *de minimis*. Друга възможност е да се приложат разпоредбите на член 4, параграфи 3 и 6 от Регламента за помощта *de minimis*.

Дисконтираната (или нетната настояща) стойност на безвъзмездната помощ следва да се включи в изчисляването на размера на предоставяната помощ *de minimis*, както следва.

БЕБП = i) дисконтиран размер на безвъзмездните

средства + ii) БЕБП на заема, където

i) *дисконтиран размер на безвъзмездните средства* = нетна настояща стойност на безвъзмездните средства, за които е поето задължение по споразумението за финансиране, включително безвъзмездните средства за техническа помощ, безвъзмездните средства за инвестиции и лихвената субсидия.

Капиталовото облекчение, дължимо при достигане на ключов етап, следва да бъде изчислено като част от общия размер на безвъзмездните средства в момента на подписване на споразумението за финансиране въз основа на максималния възможен размер на допълнителните безвъзмездни средства в годината, в която те се изплащат на крайния получател. В случай че бъде взето решение да не се предоставя капиталово облекчение, общата сума, отпусната на предприятието, може да бъде съответно коригирана.

По отношение на изчисляването на нетните настоящи стойности като дисконтов процент се използва референтният лихвен процент²¹. За тази цел трябва да се използва базовият лихвен процент, увеличен с фиксиран марж от 100 базисни пункта.

- 18 Физически лица, които извършват стопанска дейност (например инвеститор в недвижими имоти, бизнес ангел и т.н.), обикновено се считат за предприятие за целите на контрола на държавните помощи.
- 19 Вж. решение на Общия съд от 14 май 2019 г., Marinvest/Европейска комисия, T-728/17, EU:T:2019:325.
- 20 Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis.
- 21 Както е посочено в Съобщението на Комисията относно преразглеждане на метода за определяне на референтните и сктонови лихвени проценти (ОВ С 14, 19.1.2008 г., стр. 9).

ii) приемлив заместител за изчисляване на БЕБП на заема = номинална стойност на заема (евро) ×
разлика между пазарния лихвен процент и ефективния лихвен процент ×
среднопотеглена продължителност на заема (години)

Тази методология се прилага само за първостепенни кредити с фиксиран лихвен процент. По отношение на други видове заеми държавите членки следва да съобщат методологията за изчисляване на БЕБП на заемите, както е посочено в член 4 от Регламента за помощта *de minimis*.

Общият размер на помощта, изчислен с помощта на БЕБП, не трябва да надвишава 200 000 евро за тригодишен фискален период. Освен прага трябва да бъдат изпълнени и всички останали изисквания на Регламента за помощта *de minimis*.

Съгласно ОРГО може да се приложи член 38 (енергийна ефективност) от него или всяка друга разпоредба или комбинация от разпоредби, при условие че са изпълнени всички условия на ОРГО и че не е надхвърлен най-високият интензитет/размер на помощта, който е приложим.

Когато не се прилагат нито Регламентът за помощта *de minimis*, нито ОРГО, държавите членки трябва да нотифицират схема за помощ или индивидуална мярка, по-специално съгласно насоките относно държавната помощ в областта на климата, опазването на околната среда и енергетиката или насоките за регионална помощ.

Политика на ценообразуване

Финансовият посредник следва да представи политика и методология на ценообразуване, за да се гарантира пълното прехвърляне на финансовото предимство на публичния принос на програмата към допустимите крайни получатели, включително елементите от безвъзмездната помощ. Политиката и методологията на ценообразуване следва да гарантират, че:

- I. Лихвеният процент за участието на финансовия посредник се определя на пазарна основа (т.е. според собствената политика на финансовия посредник).
- II. Общият лихвен процент, който се начислява върху заемите за допустимите крайни получатели, включени в портфейла, се намалява пропорционално на разпределените средства от публичния принос от програмата. При това намаление следва да се вземат предвид евентуалните лихви и други разходи, които ХФ/финансовите посредници може да начислят от името на УО.
- III. Когато общият лихвен процент надвишава максимален праг на лихвения процент²², лихвената субсидия се прилага за намаляване на сумата, дължима от крайния получател, до максималния праг на лихвения процент. Обикновено се търси намаляване на лихвения процент със 100–200 базисни пункта, като облекчението не следва да води до отрицателен лихвен процент.
- IV. Изчислението на БЕБП, както е представено в раздела за държавната помощ или помощта *de minimis*, се прилага за всеки кредит, включен в портфейла.
- V. Политиката и методологията на ценообразуване остават постоянни през периода на включване, освен ако не бъдат изменени, както е описано в раздел *Оценка*.

Ако е целесъобразно, финансовият посредник следва да представи и политика и методология за обезпечаване, за да се гарантира пълното прехвърляне на финансовото предимство на публичния принос от програмата към допустимите крайни получатели.

Финансовият посредник следва да намали общия ефективен лихвен процент (и политиката по отношение на обезпечаването, когато е целесъобразно), начисляван на крайните получатели по всеки допустим заем, включен в портфейла, като отрази благоприятните условия за финансиране, поделяне на риска, както и предоставянето на капиталово облекчение за заема с поделяне на риска.

²² Този праг съответства на максималното ниво на лихвения процент, който се начислява по заема на крайния получател въз основа на резултата от предварителната оценка и/или както е определено в споразумението за финансиране.

Отговорност на УО	Покритите загуби са дължими суми по главницата (платими и непогасени) и стандартна лихва и сумите на вече отпуснатите безвъзмездни средства (но с изключение на таксите за забава на плащания и всякакви други разходи и разноски).
Отговорност на субектите, изпълняващи финансови инструменти	<p>Субектите, изпълняващи съответните финансови инструменти, следва да подкрепят крайните получатели, като надлежно отчитат целите на програмата и потенциала за финансова жизнеспособност на инвестицията, както е обосновано във финансово-икономическия план или еквивалентен документ. Подборът на крайните получатели следва да бъде прозрачен и да не води до конфликт на интереси.</p> <p>Субектите, изпълняващи финансови инструменти, не може да възстановяват на държавите членки суми, засегнати от нередности, в съответствие с член 103, параграф 6, втора алинея от POP.</p>
Период на включване	<p>Препоръчителният типичен срок за създаване на портфейл от заеми е от 4 до 5 години от датата на подписване на споразумението за финансиране.</p> <p>Срокът за създаване на заемния портфейл обаче може да бъде определен за всеки отделен случай от УО в споразумението за финансиране, подписано с финансов посредник.</p>
Счетоводно отчитане на капиталовите субсидии, капиталовите облекчения и лихвените субсидии	<p>Капиталовата субсидия следва да се предоставя през периода на превеждане на средствата (изплащане) по заема. Лихвена субсидия и/или капиталово облекчение може да бъдат предоставени между датата на подписване на договора за заем и крайната дата за възникване на основание, посочена в договора с крайния получател, включително след 31 декември 2029 г. за заем, по който средствата са преведени на краен получател не по-късно от 31 декември 2029 г., в случай на заеми, които ще бъдат финансирани от програмите за периода 2021–2027 г. Препоръчително е:</p> <ul style="list-style-type: none"> • в случай на лихвена субсидия – да се предоставя чрез еднократно капиталово плащане към финансов посредник в момента на подписване на договора за заем с крайния получател; и • в случай на капиталово облекчение – да се изпълни чрез отписване на част от дълга на крайния получател в съответствие със споразумението за финансиране, което позволява на финансов посредник да отчете облекчението като безвъзмездна помощ, а не като заем (и следователно не подлежи на погасяване от финансов посредник).
Допустими финансови посредници	<p>Публични и частни субекти, установени в държава членка, които са оправомощени по закон да предоставят заеми на видовете крайни получатели, към които е насочена програмата, действащи в юрисдикцията на програмата, която допринася за финансовия инструмент.</p> <p>Такива субекти са финансовите институции и, по целесъобразност, институциите за микрофинансиране или всяка друга институция, упълномощена да предоставя заеми и безвъзмездни средства в съответствие с правилата за финансовите инструменти.</p>

Разходи и такси за управление

Разходите и таксите за управление се изчисляват върху комбинираната сума на безвъзмездните средства и заемите, което дава възможност за компенсиране на финансовите посредници, изпълняващи комбинирания финансов инструмент, за допълнителните разходи за управление, направени за безвъзмездните компоненти.

Когато субектите, прилагащи ХФ и/или специални фондове, съгласно член 59, параграф 3 от POP, са избрани чрез пряко възлагане на договор, размерът на разходите и таксите за управление, платени на тези субекти, които може да бъдат декларирани като допустими разходи, следва да бъде ограничени до 5 % от общия размер на приноса от програмата, преведен на крайните получатели под формата на заеми и безвъзмездни средства.

Съгласно член 68, параграф 4, четвърта алинея от РОР, когато субектите, изпълняващи ХФ и/или специални фондове, се избират чрез тръжна процедура в съответствие с приложимото право, размерът на разходите и таксите за управление трябва да се определи в споразумението за финансиране и трябва да отразява резултата от тръжната процедура.

В случай на комбинация от заем с капиталово облекчение, разходите и таксите за управление, предложени в тръжната процедура, следва да се прилагат към общия размер на приноса на фонда, т.е. към безвъзмездната помощ и заема без разграничение.

Допустими крайни получатели

Крайните получатели ще бъдат допустими съгласно съответната програма и споразумение за финансиране.

Те може да включват частни лица, сдружения на собственици на жилища, жилищни кооперации, МСП, дружества със средна пазарна капитализация или по-големи предприятия, които отговарят на всички съответни критерии за допустимост, но не се ограничават до тях.

Финансовите посредници следва да гарантират, че крайните получатели (както в качеството си на кредитополучател, така и в качеството си на получател на безвъзмездни средства), операциите и портфейлът, според случая, отговарят на критериите за допустимост, определени в споразумението за финансиране.

Продукти

Финансовият посредник следва да предостави на крайните получатели заемите, които допринасят за постигането на целта(ите) на програмата.

Заемите следва да се използват единствено за следните цели:

- инвестиции в материални и нематериални активи,
- други разходи, свързани със санирането на сградата, които не надвишават 30 % от общите разходи, както е описано в раздела „Енергийноефективен проект“,
- оборотен капитал, свързан с допустимите дейности, без да е необходимо да се представя обосновка, в размер на не повече от 10 %.

Заемите, включени в портфейла, следва:

- да са нови заеми, като се изключва рефинансирането на съществуващи заеми,
- да имат погасителен план, включително за погасяване на периодични вноски и/или еднократно изплащане,
- да не финансират чисто финансови дейности или дейности в сектора на недвижимите имоти, когато те се осъществяват като финансова инвестиция, и не могат да финансират предоставянето на потребителско кредитиране.

Заемите за финансиране на цялостни ремонти обикновено следва да са с минимален падеж от 60 месеца, включително съответния гратисен период (ако има такъв). Падежът им обаче не следва да надвишава икономическия живот на финансираните активи или периода на амортизация съгласно общоприетите счетоводни стандарти. Примерите за добри пазарни практики показват максимален срок на заема от 30 години в зависимост от вида на финансираните активи и извършените ремонтни дейности. Ако в *предварителната* оценка се установи и надлежно обоснове необходимостта от специални условия на финансиране, може да се използва по-кратък или по-дълъг срок на падеж на кредита.

<p>Възстановяване на просрочени заеми и безвъзмездни средства</p>	<p>Финансовият посредник следва да извършва обслужването на портфейла от заеми, включително наблюдение и действия за възстановяване. Възстановените суми след приспадане на разходите за възстановяване (ако има такива) се разпределят пропорционално между УО и финансовия посредник в съответствие с нивото на поделяне на риска.</p> <p>Финансовият посредник следва да приложи всички обезпечения във връзка с всеки просрочен заем в съответствие с вътрешните си насоки и процедури.</p> <p>Безвъзмездните средства следва да се предоставят при условия, които изискват възстановяване на цялото или на част от финансирането на финансовия посредник при определени обстоятелства, като например измама или значителни нарушения на споразумението за финансиране, включително случаи на неизпълнение по договора за заем.</p> <p>Субектите, изпълняващи финансови инструменти, следва да отговарят за възстановяването на средства от програмата, във връзка с които са установени нередности, заедно с лихвите и всякакви други приходи, генерирани от тези средства в съответствие с член 103 от POP.</p>
<p>Повторно използване на ресурсите</p>	<p>Споразумението за финансиране следва да включва разпоредби, предвиждащи използването на ресурсите, изплатени преди края на периода на допустимост на финансовите инструменти от инвестиции в крайни получатели, включително капиталовите плащания и всички видове генерирани приходи, произтичащи от подкрепата от фондовете, в същите финансови инструменти за по-нататъшни инвестиции в крайни получатели. Такава възможност следва да бъде изрично предвидена в споразумението и да се задейства автоматично, когато се преведат заделените суми по програмата и се достигне определен предварително определен минимален праг на върнатите средства, като от този момент започва новият период на включване.</p>

Докладване и целеви резултати

Финансовите посредници предоставят на УО или на ХФ (ако е приложимо) информация в стандартизирана форма и обхват най-малко два пъти годишно – до 30 юни и 31 декември, като крайната дата е краят на предходното тримесечие. Включват се всички елементи, които са от значение за спазването на член 42 от POP от страна на УО.

Докладването следва да се основава единствено на следната информация, предоставена от финансовите посредници, в съответствие със договорите за заем, подписани от финансовите посредници с крайните получатели (по-специално, когато се предвижда използване на статистическа информация, както е описано в раздел *Основания за капиталови облекчения* по-горе):

- превеждане на средствата по заема и, когато е приложимо, на компонента на капиталовата субсидия/лихвената субсидия,
- след проверка от страна на финансовия посредник, която потвърждава изпълнението на условията за отпускане, определени в договора за заем, сумата, преобразувана в безвъзмезден компонент.

Техническите проверки от страна на финансовия посредник приключват до крайната дата, тъй като в съответствие с договора за заем превеждането на средствата/възникването на основанието за предоставяне на капиталово облекчение се изисква преди изплащането/предоставянето.

Докладване относно въздействието на политиката

Препоръчва се следните общи показатели, предвидени в Регламента относно ЕФРР и КФ, които се отнасят до енергийната ефективност и възобновяемите енергийни източници, да бъдат използвани, когато са включени в програмата:

Продукти:

- RCO 18 – Енергия: Жилища с подобрени енергийни характеристики (жилища)
- RCO 19 – Енергия: Обществени сгради с подобрени енергийни характеристики (квадратни метри)

- RCO 22 – Енергия: Капацитет за енергия от възобновяеми източници (допълнителен капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници (в т.ч.: електроенергия, топлинна енергия) (MW)

Резултати:

- RCR 26 – Енергия: Годишно първично енергийно потребление (MWh/година)
- RCR 31 – Енергия: Общо произведена енергия от възобновяеми източници (в т.ч.: електроенергия, топлинна енергия) (MW/година)
- RCR 29 – Климат: Очаквани емисии на парникови газове (тонове CO₂-еквивалент/година)

Описанието на тези показатели е представено в приложение 1 към работен документ на службите на Европейската комисия (2021)198 от 8 юли 2021 г. ([връзка](#)).

Информацията за тези показатели следва да се актуализира два пъти по време на изпълнението, в съответствие с процедурите за проверка на изпълнението, описани в модела, а именно:

1. Когато се превеждат средствата по заема (и капиталовата субсидия, когато е приложимо), очакваните резултати се включват за първи път въз основа на оценките, включени в СЕХ или в еквивалентни документи, използвани за одобряване на помощта;
2. Когато условията за отпускане на капиталовото облекчение или капиталовата субсидия са проверени и капиталовото облекчение/субсидия е окончателно отпуснато и изплатено (или е взето решение субсидията да не се преобразува в заем в случай на капиталова субсидия, обвързана с изпълнението), отчетената стойност на показателите следва да се актуализира, ако е необходимо, едновременно с актуализирането (или окончателното потвърждаване) на разбивката между заема и субсидиите.

Като общо правило използването на тези три показателя следва да е достатъчно, за да се осигури съответствие със специфичните цели на съответния приоритет на програмата, която допринася за финансовия инструмент, и с очаквания принос на финансовия инструмент за постигането на специфичните цели, посочени в *предварителната* оценка. Всички допълнителни изисквания трябва да бъдат внимателно обмислени и ясно посочени в споразумението за финансиране.

Като общо правило всички стандартизирани мерки за енергийна ефективност следва да се отчитат в следните категории интервенции:

- 042 „Обновяване на наличния жилищен фонд с цел повишаване на енергийната ефективност, демонстрационни проекти и спомагателни мерки, които отговарят на критериите за енергийна ефективност“.
(Ако целта на мярката е да се постигне средно поне средно ниво на сериозност на обновяване, както е определено в Препоръка (ЕС) 2019/786 на Комисията.)
- 045 „Повишаване на енергийната ефективност и мерки за енергийна ефективност по отношение на обществената инфраструктура, демонстрационни проекти и спомагателни мерки в съответствие с критериите за енергийна ефективност“.
(Ако целта на мярката е да се постигне средно поне а) средно ниво на сериозност на обновяване, както е определено в Препоръка (ЕС) 2019/786 на Комисията или б) поне 30 % намаление на преките и непреките емисии на парникови газове в сравнение с предварително определените емисии).

Когато проектът обхваща нестандартизирани мерки, могат да се използват допълнителни категории, по-специално категория 055 „Високоэффективно комбинирано производство на енергия, ефективно централно отопление и охлаждане с ниски емисии през целия жизнен цикъл“ и 041 „Обновяване на наличния жилищен фонд с цел повишаване на енергийната ефективност, демонстрационни проекти и спомагателни мерки“. В такъв случай се представя разбивка на общите инвестиционни разходи по категории.

Отчитане на елементите на безвъзмездните средства

В съответствие с член 58, параграф 6 от POP трябва да се водят отделни записи за всяка форма на подкрепа, т.е. за частта на комбинирания финансов инструмент, състояща се от заем и безвъзмездни средства.

Преведените безвъзмездни средства следва да се отчетат отделно от безвъзмездните средства, които може да бъдат изплатени в бъдеще. Информацията за предвидените (но все още неизплатени/неотпуснати) безвъзмездни компоненти не е част от отчитането на УО пред Комисията, но тя следва да бъде лесно достъпна и може да помогне на управляващия орган при наблюдението на тавана от 50 %, приложим за безвъзмездните компоненти.

Информацията за преведените средства по елементи на безвъзмездните средства следва да бъде включена в момента на плащане или отписване.

Прогнозният номинален размер на предвидените безвъзмездни средства следва да бъде отчетен въз основа на максималния размер на безвъзмездните средства, които биха могли да бъдат предоставени в съответствие с договора за заем. По отношение на подкрепата, която е предмет на държавна помощ или помощ *de minimis*, тази сума обикновено следва да отразява номиналния размер на елемента на безвъзмездната помощ, използван при изчисляването на БЕБП. В случай на капиталови облекчения очакваната сума на бъдещите безвъзмездни средства следва да не се приспада от отчетените заеми, освен ако заемът не е окончателно преобразуван в безвъзмездни средства.

Препоръчва се също така в отчетите да се предоставя разпределение на преведените и бъдещите безвъзмездни средства по вид и цел, както следва:

- безвъзмездни средства за техническа помощ;
- лихвена субсидия;
- капиталова субсидия за домакинства с ниски доходи;
- капиталова субсидия/облекчение, обвързани с резултатите.

Тази информация не е част от отчитането на УО пред Комисията, но тя трябва да бъде лесно достъпна и може да помогне на управляващия орган при наблюдението и проверките на елементите на подкрепата, които служат за различни цели.

В съответствие с член 42, параграф 3, буква г) докладът трябва да включва информация за всички лихви и други печалби, генерирани от подкрепата на фондовете за финансови инструменти, както е посочено в член 60 от POP.

Пример за отчитане, когато се използват капиталови облекчения

Финансовият посредник на ФИЕЕ следва да осигури отделно счетоводство и отчитане на заемите и безвъзмездните средства, както е описано по-горе в настоящия раздел. Отчитането от страна на УО за безвъзмездните средства е част от изискванията за финансовия инструмент и следва да се извършва съгласно образците, определени в POP (таблица 12 от приложение VII).

В този случай, когато бъде отпуснат, пълният размер на заема ще бъде отчетен, като се използва образецът, посочен в таблица 12 от приложение VII. Когато възникне основание за капиталовото облекчение, част от заема се преобразува в безвъзмездна помощ и се отчита като такава. Следователно сумата, първоначално

отчетена като заем, ще бъде разделена между останалата част от заема и новата част от безвъзмездните средства, както е показано в примера по-долу. За частта от безвъзмездните средства следва да се използва специалната колона от таблица 12 от приложение VII, посочена по-горе, „Безвъзмездни средства в рамките на операция по финансов инструмент“ (код „Форма на подкрепа“ за ФИ).

Декларацията за разходите, направена от УО за плащане към Комисията, няма да бъде разделена по форма на подкрепа. Безвъзмездните средства и финансовите продукти се отчитат като единен принос, както е посочено в образеца на искането за плащане.

Пример за отчитане:

Заем с поделяне на риска + капиталово облекчение + лихвена субсидия	БАНК А			УО			УО		
	Комбиниранни сметки по ФИ			Деклариран и пред ЕК съгласно ФИ в искания за плащане			Отчетено пред ЕК в приложението за финансови посредници (с натрупване)		
	Г1	Г2	Г3	Г1	Г2	Г3	Г1	Г2	Г3
Заем с поделяне на риска	100			101	1	1	100	100	70
Капиталово облекчение			30				0	0	30
Лихвена субсидия	1	1	1				1	2	3

3. Допълнителна информация

Допълнителна информация за комбинираното използване на финансови инструменти за подкрепа на модернизацията на сгради с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност може да бъде намерена на уебсайта на платформата за консултантски услуги fi-compass. Съответните материали включват:

- Информационен документ: Комбиниране на финансови инструменти и безвъзмездни средства в рамките на фондовете за споделено управление през програмния период 2021–2027 г.
<https://www.fi-compass.eu/publication/factsheets/combination-financial-instruments-and-grants-under-shared-management-funds>
- Информационен документ: Потенциалът за инвестиции в енергийна ефективност чрез финансови инструменти в Европейския съюз
<https://www.fi-compass.eu/erdf/potential-investment-energy-efficiency-through-financial-instruments-european-union>
- Пример от практиката: Финансови инструменти за енергийна ефективност на жилищни сгради в Литва
<https://www.fi-compass.eu/publication/case-studies/residential-energy-efficiency-financial-instruments-lithuania>
- Пример от практиката: Програма за икономии на енергия в съществуващи жилища, Гърция
<https://www.fi-compass.eu/publication/case-studies/case-study-energy-savings-existing-housing-programme-greece>
- Център за знания: Бележки от семинар – Комбиниране на финансови инструменти с безвъзмездни средства <https://www.fi-compass.eu/publication/factsheets/fi-compass-knowledge-hub-combination-financial-instruments-grants>
- Видеоматериал за пример от практиката: Заеми за енергийна ефективност за литовски домове
<https://www.fi-compass.eu/video/energy-efficiency-loans-lithuanian-homes>

